

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. h. pootlaan 242, alkmaar

adm.: merelhoven 273, capelle a.d. ijssel

L. W. G. BLOKHUIS — SCHIEDAM

Het oordeel over Ohola en Oholiba

Ezechiël 23 : 49

De Heilige Schrift is een boek, waar verschrikkelijke stukken in staan. Gedeelten die zowel door taal en woordkeus als vanwege hun inhoud een schokkende uitwerking hebben. Eén van de hardste en felste Bijbelgedeelten, die ik ken, is Ezechiël 23. De taal is fel realistisch. Er zijn tijden waarin de HERE het nodig vindt keihard de waarheid te zeggen. In zo'n tijd leefde Ezechiël.

We horen hier over twee zusters, Ohola en Oholiba. De naam Ohola betekent: zij die haar eigen tent heeft. En de naam Oholiba wil zeggen: Mijn tent in haar. In beide namen zit het hebreeuwse woord voor tent: ohel. De HERE Zelf had zijn tent opgeslagen in Jeruzalem. Dat was zo tot in de dagen van Ezechiël. Eerst moet de profeet spreken over Ohola. Zij gaf aan haar jongere zuster een slecht voorbeeld. Ze hield het met buitenlandse minnaars, terwijl ze de vrouw van de HERE was. Ohola is Samaria.

De profeet brengt hier de buitenlandse politiek van het noorden, het Rijk der tien stammen, in herinnering. Een trouweloze en ongelovige politiek. En Oholiba, die tweede vrouw? Oholiba is Jeruzalem. Zij overtrof haar zuster in het kwaad. Het is één treurige geschiedenis van ontucht en schande geworden. Wat was de zonde van Ohola en Oholiba?

Dat leest u in vers 35: Daarom, zo zegt de Here Jahwèh, omdat gij Mij vergeten en Mij achter uw rug geworpen hebt, draag dan ook uw ontucht en uw hoererij! Gods volk heeft de HERE vergeten.

De bruid vergat haar Bruidegom, de vrouw haar eigen Man.

Het is opmerkelijk dat het breken van het Verbond met de HERE altijd met zich brengt een voortwoekeren en brutaal naar buiten breken van de ontucht in de letterlijke zin van het woord.

Steeds laten de profeten zien, hoe het schenden van het Trouwverbond met de HERE leidt tot allerlei schandelijkheid in het seksuele leven. Dat lezen we ook in Romeinen 1.

De zonde tegen het eerste gebod is de oer-zonde, waaruit alles wat we ontucht noemen voortkomt. Daarin werkt een oordeel, een stráf. Als mensen het schepsel eren in plaats van de Schepper, dan is de straf, dat Gods mooie schepsel, het menselijke lichaam, onteerd en verdorven wordt. Want straf, dat is niet alleen een hongersnood of een aardbeving. Straf kan ook bestaan in bederf en verworping van het menselijke leven.

Ezechiël heeft laten zien dat Gods volk hulp zoekt links en rechts, maar niet bij de HERE. Ohola en Oholiba hadden vreemde mannen naar zich toe gelokt. De straf die Ohola en Oholiba daarvoor kregen is vol waarschuwing voor alle geslachten die in de kerk zouden en zullen leven zolang het boek Ezechiël in de Bijbel staat. Daarom krijgen Schriftgedeelten, waarvan wij kunnen denken: Moet het nu zó cru, zó onverbloemd gezegd worden? een plaats in de profetische prediking. De Heilige Geest grijpt beelden uit een ontaarde, verworpen samenleving. Ohola heeft haar eigen tent. De tien stammen hadden hun gouden kalveren, hun eigen en eigenwillige eredienst. En in Jeruzalem stond Gods tempel. Oholiba, dat wil zeggen: Mijn tent is in haar. De straf, die Ohola kreeg, heeft

Oholiba niet tot inkeer gebracht. We lezen in vers 11: Hoewel haar zuster Oholiba dit zag, ontbrandde zij toch in nog feller hartstocht dan haar zuster en pleegde nog erger ontucht dan zij. Maar het ging zoals het met zondige relaties vaak gaat: 't hebben van de zaak van 't einde van 't vermaak. Vers 17: Toen zij door hen onteerd was, keerde zij zich van hen af. Toen ging ze van hen walgen. Was dat echt diepgaand berouw? Was het een afkeer van eigen zonde?

Nee, dat niet. Oholiba ruilde de Chaldeeën in voor Egypte. Het bleef: de Here verlaten en vergeten om afgoderij te bedrijven. Daarom, zo zegt de Here Jahwèh, omdat ge Mij vergeten en Mij achter uw rug geworpen hebt, draag dan ook uw ontucht en uw hoererij! Ezechiël 23 is het aangrijpende vervolg op Ezechiël 22. Gij hebt Mij vergeten, spreekt Jahwèh, de Heer.

Over die zonde komt het oordeel. Wat is het voornaamste doel van dat oordeel?

In de laatste regel wordt het genoemd: Ge zult weten dat Ik de HERE ben. Daar loopt deze ontzettende prediking op uit: Gij zult weten dat ik de Here Jahwèh ben.

Wat Gods volk in de oude bedeling moest weten, dat geldt te meer voor ons over wie de einden der eeuwen gekomen zijn. Gold zond zijn Eniggeboren Zoon om onze schuld te verzoenen. En het Evangelie van onze Here Jezus Christus is door de wereld gegaan. Grote volken zijn opgenomen in het Verbond tussen de HERE en Abraham. Heidenen zijn als wilde takken geënt op de edele stam van Israël. Met het Doopwater zijn de naties van Europa en Amerika getekend. Ook ons Nederlandse volk. Maar wat hebben de kinderen van het Verbond gedaan? De Rooms-Katholieke en de Reformatorische Christenen? Wat hebben wij gedaan? Waar zoekt de kerk haar hulp? Waar vindt de gemeente steun? Oholiba, de „wettige”, de „ware” kerk was niet beter dan Ohola. In de loop van de eeuwen heeft de eigenwillige godsdienst welig getierd. Maar dat de gemeente, die op-

gegroeid is bij het levende Woord van God zo vaak Hem vergat, dat is het allerergste.

Dan treedt de verworping in. Ik herinner u aan de debatten rondom de abortus provocatus. Het doden van ongeboren kinderen is niet modern, maar een oud heidens gebruik. Dat velen de mogelijkheid hiertoe willen veruimen is een teken aan de wand. We hebben nu al meer dan een kwart-eeuw de televisie-zegeningen. De T.V. is niet meer weg te denken. Maar hoeveel afgoderij, hoeveel echtbreuk, hoeveel moord en doodslag wordt ons brutaal gepresenteerd, haast avond aan avond. Lopen wij niet groot gevaar aan het kwaad te wennen en heel geleidelijk de HERE te vergeten?

De prediking van Ezechiël is actueel.

Het is de prediking tegen het vergeten van de Here, de God die met ons voorgeslacht en ons zijn verbond heeft opgericht. Hij vergeet dat verbond niet.

Maar wij kunnen Hem vergeten. God heeft ons in Christus zijn liefde bewezen en Hij bewijst die nog steeds.

Laat de liefde niet van één kant komen.

Vergeet uw Schepper en Vader niet.

Dan is de gemeente een bruid, die trouw blijft aan haar Maker en haar Man.

Correctie — In het artikel van de vorige week is een regel verdwaald. Het is de 39e regel van bovenaf op de 4e kolom. De zin moet luiden: Een volk, dat de bede uit de Troonrede geschrapt heeft, een gedoopte natie die niet meer denkt aan het verbond met de HERE heeft niets goeds te verwachten.

IN DIT NUMMER

- 145 Ds L. W. G. Blokhuis
Het oordeel over Ohola en Oholiba
- 146 Drs H. de Jong,
De plaats van de vrouw in de gemeente
- 147 Prof. C. Veenhof,
Over „de onsterfelijkheid der ziel”
- 148 D. W. L. Milo,
Metterwoon
- 149 Ds M. R. van den Berg,
Jeremia (Bijbelstudie)
- 151 Register „Opbouw” 17e en 18e jrg.

De plaats van de vrouw in de gemeente

2. Nevenschikking en onderschikking

Wanneer de dominé 's zondags de samengekomen gemeente aanspreekt met 'broeders en zusters', gaat hij een stap verder dan de apostel Paulus die met de aanspraak 'broeders' volstond. (Nog verder gaan zij die zeggen 'zusters en broeders'; maar daar zullen we het niet over hebben, dat is aanstellerig. De Bijbel spreekt in Genesis immers wel over 'de mens en zijn vrouw', maar wie dat omdraait, krijgt 'het mens en haar man'). Wat is dat nu eigenlijk, 'een stap verder gaan dan Paulus'? Wie een fundamentalistische bijbelopvatting huldigt, zal hier moeten spreken van Schriftkritiek of Schriftaanranding. Ik doe dat evenwel niet. Wie de gemeente aanspreekt met 'broeders en zusters' en dus het mannelijke en vrouwelijke deel van de gemeente op gelijk niveau behandelt, plukt een vrucht van de boom die de apostel Paulus geplant heeft. Zoals deze dienstknecht van Christus wel meer bomen geplant heeft, waar eerst later van geoogst is. Ook bijvoorbeeld de afschaffing van de slavernij, die pas laat in onze geschiedenis heeft plaats gevonden, mogen wij in verband brengen met de wijze waarop Paulus in zijn brieven dit probleem benaderd heeft. Hij heeft de slaven niet aangespoord, tegen hun heren in opstand te komen. Integendeel, hij heeft gezegd, dat ze zich moesten onderwerpen. Tegelijk heeft hij de (weinig) heren die hij in zijn gemeentes had, voorgehouden, dat zij deze onderwerping niet mochten misbruiken. In zijn brief aan Filemon geeft hij deze heer zelfs in overweging zijn slaaf Onesimus de vrijheid te geven. Zo kwam het bij enkele slaven (en hun getal was groeiend) langs niet-revolutionaire weg tot afschaffing van de slavernij, maar geheel doorgezet heeft zich die beweging toen toch niet. Aan de officiële afschaffing eeuwen later is nog veel revolutionair geweld te pas gekomen. Toch bleef dat geweld beperkt, omdat er in Europa en Amerika aan een christelijk geweten geappelleerd kon worden. Paulus bleek er de grondslag wel degelijk voor gelegd te hebben.

—o—

Nu is de verhouding tussen heer

Kerkelijk Leven

en slaaf niet dezelfde als die tussen man en vrouw. De ondergeschiktheid van de ene mens aan de andere wordt in geen der bijbelse scheppingsberichten geleerd en moet dus op rekening van de verwording door de zonde geschreven worden. Tussen man en vrouw echter is bij de schepping zelf al een verhouding gesteld, die een gevoelige balans lijkt te zijn tussen nevenschikking en onderschikking. Getuige deze twee woorden uit Genesis: „En God schiep de mens naar zijn beeld; naar Gods beeld schiep Hij hem mannelijk en vrouwelijk schiep Hij hen” (Gen. 1:27 - nevenschikking) en „En de Here God zeide: het is niet goed dat de mens alleen zij. Ik zal hem een hulp maken, die als tegenover hem is” (Gen. 2:18 - onderschikking). In de nevenschikkende tekst valt de ene mens die naar Gods beeld geschapen is, om zo te zeggen, uiteen in mannelijk en vrouwelijk. Van voorrang is hierbij geen sprake, hoogstens van volgorde. In de tweede tekst is de vrouw duidelijk toegevoegd aan de, zij het ook in een tegenspel biedend 'tegenover', dat helaas teloor gaat in de typische mannige vertaling 'een hulp die bij hem past'. Deze ragfijne verhouding van nevenschiktheid en ondergeschiktheid beide — waarin het voor de vrouw via de onderschikking steeds tot nevenschikking mag komen — is nu evenwel door de zondeval verstoord. Om dat te laten zien, wijs ik op het verschrikkelijke oordeelswoord in Gen. 3:16: „Naar de man zal uw begeerte uitgaan en hij zal over u heersen.” Dit oordeel heeft voor de vrouw de balans geheel doen doorslaan naar de ondergeschiktheid. Van de nevenschikking bleef niets over. Het verwarrende is nu, dat de verwording gebruik maakte van het scheppingsgeven uit Gen. 2, de onderschikking, en deze deed en doet doorslaan tot onderworpenheid. De man die zijn baasschap over de vrouw uitoefent kan zich hiervoor onder een schijn van recht op de Schrift beroepen. Maar hij moet dan wel

Pastorale notities

Verkeerde bemoeizucht

Daarover schrijft de apostel Petrus in zijn eerste brief (4:15). Hij bemoedigt de gelovigen in het lijden, dat hun wedervaart: 'Zalig zijt ge, als ge ter wille van Christus smaad ondergaat'. Maar hij waarschuwt hen tegelijk: 'Laat niemand uwer moeten lijden als moordenaar, of dief, of boosdoener, of — als een allotriëpiscopos'.

We lieten dit laatste woord met opzet onvertaald, omdat het verschillende omschrijvingen toelaat. De Statenvertaling geeft het weer met: 'iemand, die zich met eens anders doen bemoeit'. Ze denkt daarbij aan een verkeerde bemoeizucht, zoals blijkt uit de kanttekening op dit vers. De Nieuwe Vertaling leest: 'iemand, die zich met verkeerde dingen inlaat' en zoekt de betekenis van het woord meer in het politieke vlak, evenals de bekende P.

Canisius Vertaling ('oproermaker') en de vertaling van prof. Brouwer ('oproerling'). Deze laatste vertalingen komen ons meer aanvaardbaar voor, dan die van onze Statenvertaling. We zullen de zin van het woord toch moeten verstaan in het verband, waarin het voorkomt. De andere woorden in vers 15, waarmee het op één lijn wordt gesteld,

wijzen op feiten die voor de overheid strafbaar zijn. Een bemoeizuchtig mens, een zogenaamde bemoeial, kan in de menselijke samenleving heel wat last veroorzaken, maar is toch niet een misdadiger, die aanstands straf te duchten heeft. Anders staat het met iemand, die zich in het publieke leven, op het terrein van de overheid, met vreemde en gevaarlijke dingen inlaat, b.v. aan opstand of relletjes meedoet. Daar moesten zeker de als christenen bekend staande burgers in hun heidense omgeving voor oppassen. Dat Petrus daartegen met nadruk waarschuwt, ligt wel geheel in de lijn van zijn brief.

Het komt ons dan ook als een geheel verkeerd tekstgebruik voor, wanneer men het woord 'allotriëpiscopos' bezigt als een aanklacht tegen personen en kerken, die het als hun christelijke roeping verstaan om medebroeders of zusterkerken, die zich komen te misgaan, naarstig over hun zonden te berispen (Leviticus 19:17). In zulke gevallen hebben we wel degelijk ons met elkaanders doen te bemoeien. Niet uit verkeerde bemoeizucht, maar vanwege de verantwoordelijkheid, welke we als leden van Christus' kerk voor elkaar hebben, en die we als zusterkerken niet maar in de juridisch uitgestippelde weg aan de meerdere vergaderingen hebben over te laten.

B. Telder, Bilthoven

Genesis 1 vergeten, hetgeen hij voor het gemak dan ook maar doet.

—o—

De verlossing door Jezus Christus evenwel heeft nu een werkelijk herstel van de subtiële balans tussen Gen. 1 en Gen. 2 op het oog: nevenschikking langs de weg van onderschikking. Maar de verlossing in Christus bereikt dat niet aanstands. Ze is immers geen onhistorisch gebeuren en moet zich dus aansluiten bij het gegevene en dat is in dit geval het verwordene. Paulus beseft dat hij in zijn dagen te maken heeft met een samenleving die het duidelijke stempel van de onderworpenheid van de vrouw draagt. Ergens zegt de apostel dat hij geen vuistvechter is die zo maar in de lucht slaat. (1 Cor. 9:26). We mogen omschrijven, dat hij niet een werkelijkheidsvreemde idealist is. Daarom, net als bij de slaven, dringt hij aan op onderwerping van de vrouw. Tegelijk zegt hij tegen de mannen, dat ze goed voor hun vrouwen moeten zijn. En langs die weg verwacht hij genezing van de verstoorde verhouding tussen mannen en vrouwen.

Twee dingen zijn daarbij opmer-

kelijk. Paulus verbindt de verhouding van man en vrouw (in het huwelijk, maar dat heeft toch gevolgen voor de man-vrouw-verhouding in het algemeen) aan die van Christus en de gemeente (Efeze 5:22 v.v.). En juist in die verhouding tussen Christus en de gemeente komt het geheimenis van nevenschikking-door-onderschikking zo duidelijk voor ons te staan. Neem nu de voetwassing, waarbij we het woord van Christus vernemen: „gij noemt Mij Meester en Here en gij zegt dat terecht, want Ik ben het” (Joh. 13:13). Maar waarvoor anders gebruikte Jezus dat Meester- en Heer-zijn dan om de gemeente te verheffen door de dienst der voetwassing? Gezagsverhoudingen ondergaan in de buurt van onze Here altijd die eigenaardige verandering, die Hij zelf eens afgegrensd heeft tegen de gang van zaken in de wereld: „Gij weet, dat de regeerders der volken heerschappij over hen voeren en de rijksgroten oefenen macht over hen. Zo is het onder u niet. Maar wie onder u groot wil worden, zal uw slaaf zijn.” (Matth. 20:25-27). De bovengeschiedte rust niet vóór hij de ondergeschikte tot nevenschiktheid heeft gemaakt. En om deze niet aflatende inspanning

heeft de ondergeschikte voor de bovengeschikte blijvend ontzag. Ziedaar het gezagsmodel van het Koninkrijk.

Het tweede dat bij Paulus opvalt, is dat hij zich steeds zo scherp heeft uitgelaten over het op revolutionaire wijze conclusie trekken uit de verlossing. Vaak tref je vanwege deze uitingen van hem in de gemeente de mening aan, dat Paulus een hekel had aan vrouwen. Het feit echter, dat hij zoveel vrouwelijke assistenten had, verzet zich hiertegen. Paulus had geen hekel aan vrouwen, maar aan een bepaald soort vrouwen. Aan dat soort namelijk, dat door z'n revolutionair gedram de positie van de vrouw op de duur alleen maar zou verslechteren, zoals koningin Vasthi deed (zie vorig artikel). Een soort van vrouwen, dat er naar streefde, 'gezag te hebben over de man' (1 Tim. 2:12) — waarbij de apostel een woord gebruikt in het grieks, dat zoiets betekent als 'de baas spelen' in de slechte zin van het woord. Deze vrouwen nu, die op omkering uit zijn, herinnert Paulus er aan, dat Adam er eerder was dan Eva en dat niet Adam maar Eva met zondigen is begonnen — argumenten die vanuit het verband verstaan moeten worden: ze hebben iets afstraffends en, als ik het goed versta, ook iets grappends. In normale gevallen doe je er niets mee en gebruikt de Bijbel (ook Paulus) ze niet (Rom. 5:12; 1 Cor. 15:21). Het wordt Adam integendeel kwalijk genomen, wanneer hij de schuld probeert af te schuiven op de vrouw, die God hem gegeven heeft.

—o—

Een belangrijke vraag is of de onderwerping die Paulus de vrouw voorhoudt, een maatregel was die alleen voor zijn tijd gold. Met andere woorden, of we hier stuiten op het tijdgebundene van bepaalde uitspraken van de Bijbel. Die term valt tegenwoordig nogal gemakkelijk: Paulus en ook anderen zijn in bepaalde gedeelten van hun geschriften tijdgebonden. Ik moet zeggen, dat ik niet van dat woord houd. Het airtje zit er achter, dat wij nu toch gelukkig veel verder zijn. Er kan met de term verachting uitgedrukt worden: 'in die tijd wist men nog niet beter'. Hierboven hadden wij het over de slavernij. Welnu, die is in onze tijd afgeschaft. Paulus' voor-schriften daaromtrent zijn dus achterhaald — zo kan men wel horen.

Maar hoe kunnen wij ons vergissen! Is de slavernij wel afgeschaft? Ik bedoel niet het instituut, maar de werkelijkheid van de knechting van de ene mens door de andere. En loopt niet in elke tijd de vrouw opnieuw gevaar een onderworpen van de man te zijn? Daarom spreek ik liever van het *situatiegebundene* dan van het *tijdgebonden*

dene van de Bijbel. Tijd wordt onherroepelijk verleden tijd; situaties daarentegen keren terug. Inderdaad zijn er situaties waarin het onzinnig en misdadig is om de vrouw voor te houden dat zij met zondigen is begonnen. En toch bestaat er ook heden ten dage nog een mentaliteit onder vrouwen die het beste met zo'n argument afgestraft kan worden. Verder is het ten allen tijde zo, dat de vrouw via onderschikking tot nevenschikking komt. Zodat Paulus' woorden over onderwerping hun gelding behouden, zij het, dat ze door ons beproeven van de situatie heen moeten.

Wel zit er een historische groei in het proces van de verheffing van de vrouw, zoals ik begon te illustreren met het voorbeeld van de aanspraak 'broeders en zusters'. Ik sprak daarbij van late vruchten die geplukt worden. Ook het door de vrouw bezette ambt lijkt mij zo'n late vrucht aan de boom die door Paulus — en trouwens ook al vóór hem — geplant is. Maar ik heb daarbij direct aan twee opmerkingen behoefte. Hoe vroeg in de bijbelse geschiedenis zien we sommige vrouwen reeds publiek en ambtelijk optreden (bijv. Debora) en hoe gaat vooral onze Here op gelijk niveau met vrouwen om. Behalve groei is er dus in de geschiedenis ook terugval geweest. Dat kan voor eigenwijsheid bewaren. En de tweede opmerking, die het volgende artikel voorbereidt: de structuur van nevenschikking en onderschikking tussen mannen en vrouwen, die van den beginne is, blijft ook gelden, wanneer mannen en vrouwen elkaar in het ambt ontmoeten. Wat dat inhoudt, hoop ik de volgende keer uiteen te zetten.

C. VEENHOF — KAMPEN

Over „de onsterfelijkheid der ziel” (4)

Ik wil op dat diepe Schriftwoord uit Hebr. 2:14, 15 nu nader ingaan.

De schrijver van deze brief be-toogt in dit brieffragment dat de Zoon van God ons vlees en bloed heeft aangenomen en de broeders daarin gelijk is geworden. Het Woord is „vlees” geworden (Joh. 1:14) Hij is geworden uit een vrouw (Gal. 4:4); Hij is uit het geslacht van David, naar het „vlees” (Rom. 1:3); Hij heeft de gestaltenis van een dienst-knecht, van een slaaf, aangenomen en is de mensen gelijk geworden. (Fil. 2:7)

Hiermee is evenwel niet alleen maar gezegd, dat Jezus de menselijke *creatuurlijkheid* schepsel-

Gedeelde Paasvreugd

Joh. 20:11-18

1. Maria zoekt haar Heer, haar Meester, de beminde - gestorven, niet te vinden, zelfs in het graf niet meer.
3. Ooit had Hij haar bevrijd uit strikken van de boze. Zij was een machteloze in zevenvoudigheid.
5. Hij was er niet voor een, Hij is er voor ons samen, voor allen die beamen: Christus en anders geen!
7. „Houd Mij niet langer vast, Maria, houd niet tegen; zo word Ik niet ten zegen voor 't volk dat bij Mij past.”
9. Wat Jezus aan haar gaf, gunt zij aan de gemeente - zijn vlees en zijn gebeente - Maria staat Hem af.

Wijs: Gezang 1

2. Ontroostbaar in verdriet is zij door smart bevangen en koestert haar verlangen naar Hem die haar verliet.
4. De band die hen sinds bond leek wel op die van d'aarde. Maar Jezus, Hij bewaarde het ambt waarin Hij stond.
6. Hij stierf voor haar en ons, zijn zusters en zijn broeders, zijn kinderen en moeders, de schare des verbonds.
8. Maria hoort Hem aan en zonder uit te stellen gaat zij de kring vertellen: de Heer is opgestaan!
10. Maria vindt haar Heer tesamen met zijn broeders, zijn zusters en zijn moeders. Maria weent niet meer.

H. de Jong

verworpen creatuurlijkheid. De menselijke natuur die God in Christus heeft aangenomen omvat de *veronderstelling van de zondeval*! De Zoon van God nam niet slechts ons wezen aan, maar Hij trad binnen in de concrete gestalte waarin wij zelf voor God staan nl. als verdoemden en verlorenen.

Hoe zwaar geladen en onheilsvol die kwalificatie „vlees en bloed” is blijkt uit de innige relatie die de schrijver van deze brief tussen deze creatuurlijkheid en de dood ziet. Op aangrijpende wijze beschrijft dr Van Oyen in zijn commentaar op de brief aan de Hebreëen wat dit betekent. Ik kan niet nalaten hem te citeren: „„Vlees en bloed” — zo schrijft hij — staan onder de macht, onder het lot van de dood, en de dood is *het wapen in de hand van de duivel*. Onder deze gruwzame bedreiging ziet de apostel het leven der mensen, dat niet anders kan wezen dan één voortdurende angst in smartelijke slavernij. Hoe is hier de armoede van het leven

Vervolg op pag. 148

D. W. L. MILO — DALMALLY

METTERWOON

**Partir, c'est mourir un peu,
c'est mourir de ce qu'on aime:
on laisse un peu de soi même
en wat daar verder volgt...**

Ja, dit wordt een boeketje gemengde gevoelens. De kogel is door de kerk: Vierhouten komt hier niet meer boven te staan. We hebben ons, wanneer u dit onder ogen krijgt, reeds metterwoon in Schotland gevestigd. Dat was een oud voornemen, dat eindelijk eens kon worden uitgevoerd.

Nu hebben we onze liefde voor het heerlijke Schotland, Gods own country, nooit onder stoelen of banken gestoken. Het heeft onze lezers wel eens gestoken, terecht, dat wij onze vaderlandsliefde niet tot hun niveau konden opvoeren. Het zij zo. Ons vaderland staat niet op onze landkaart; onze rust is elders. Maar voor de ons nog toegestane jaren zouden we toch wel graag wat Schotse lucht inademen. Die is namelijk nog zuiver, onbedorven, maagdelijk, als u begrijpt wat wij bedoelen. En de klok loopt daar ruim een halve eeuw achter; men is algemeen nog gastvrij en hulpvaardig en vriendelijk en nog wat van die fijne christendeugden. Niet dat we die deugden bij u gemist hebben — daar gaat het niet over. Maar in Nederland komen langzamerhand al die Westerse en Oosterse wreedheden en excessen voor, en dan zo

veelvuldig, dat je gelukkig bent een land te vinden, waar je kunt vergeten de voordeur af te sluiten.

Bij de voorbereiding van de verhuizing maak je inventarissen op. Een inventaris van die goederen en boeken, die meegaan naar het Verenigd Koninkrijk. Een inventaris van de spullen, die opgeslagen moeten worden tot tijd en wijle dat we een knus vakantiehuisje in Nederland mogen hebben. En zo voort. En al inventariserende maak je ook een lijstje op van je gemengde gevoelens. Is het afscheid een mourir, een sterven enigszins? Of is het afscheid de deur naar een nieuwe levensperiode? Zouden we de vrienden en kennissen hard missen? Zouden onze Schotse vrienden en kennissen het gemis kunnen vergoeden? En in hoeverre?

En, voor Opbouw-lezers nogal vanzelfsprekend: zullen we de Nederlandse kerkdiensten sterk missen? Zullen we voldoende geestelijk voedsel vinden in de Schotse dorpskerk, de Church of Scotland? Zullen we de broeders en zusters ginds niet minder achten dan de zusters en broeders hier?

Onze goede vriend, wijlen ds G. Visee, had destijds een merkwaardige reactie, toen hij het eerste voornemen aanhoorde, om ons goeddeels in Schotland te gaan vestigen. Hij vroeg met effen gezicht: ga je om de kerk te planten? Nee, zeiden we vlot, we gaan om bij de kerk te kunnen blijven. Die het vatten kan die vatte het.

—o—

De kerk. Wat een merkwaardige plaats neemt die toch in ons leven in. Je kunt je van alles voorstellen, dat een mens begeren zou. Een leuke vrouw, schatten van kinderen, een fijne baan, een stel goed geselecteerde vrienden,

een prettig huis als het kan in een gezellige buurt. Ja. En dan komt er voor ons christen-volk nog iets bij: en een gezond kerkelijk leven.

De kerk, ze is ons aller moeder. De kerk biedt de voerbak voor ons wekelijks brood, waardoor het dagelijks brood zin krijgt. De kerk biedt je de honderden broeders en zusters, die het verlies vergoeden van alles, wat je om Christus' wil hebt prijsgegeven. De kerk biedt je ook de vervolgingen, in ruime mate, die daar volgens de Schrift bij horen. De kerk kneedt je en vormt je tot een geestelijk mens. De kerk maltraiteert je ook vaak in modellen, waarin je niet past, waarin je niet wilt passen, en waarvoor je past. De kerk is de spil van je leven — en aan de kerk kun je kapot gaan. Er zijn broeders en zusters, waarvoor je je leven zou willen geven. En je geeft je vertrouwen aan mensen, die dat vertrouwen voor geen fractie waard blijken te zijn geweest. Mensen met wie je brood en wijn hebt gedeeld kunnen je daarna, overeenkomstig psalm 41, zo schoppen dat je alleen nog aan de pijn kunt denken.

Toch — de pluriformiteit van Gods koninkrijk staat vele afwijkende modellen toe; kent christenen van alle staten en kwaliteiten. De hemel beware ons, dat Gods kerk uit geuniformeerde mannetjes en vrouwtjes zou bestaan, allen van enerlei spraak en van enerlei opvatting, van dezelfde taal en dezelfde gevoelens. Juist de divergentie, de kleur-spreiding van zonen van hetzelfde huis is zo boeiend: ze hebben allen de trekken van Vader, maar ze hebben allen iets eigens. De langen en de korten, de rooien en de zwarten, de grijzen en de blonden, de pioniers en de zieken dragers. En in de kerk hebben we allen elkaar nodig; kunnen elkander niet missen, vormen allen tesamen één brood, één wijn, één lichaam.

Vervolg van pagina 147

Over de „onsterfelijkheid der ziel”

tot op haar bitterste naaktheid onderkend! *Het leven: vreze voor de dood!* Iedere levensfilosofie is altijd weer een poging om de ernst van de dood te ontvluchten of zich er mede te verzoenen. Te beginnen met de euthanasie, de „schone dood” der antieke cultuur tot het tragisch-eerlijke denken van Heidegger van het leven als „zijn-ten-einde” in onze tijd en de poging door dat denken op de dood vooruit te lopen, om zodoende de angst voor de dood te overwinnen... deze ganse wereldgeschiedenis onder het aspect van de dood biedt één ontroerende illustratie van de waarheid van onze tekst: „die gedurende hun ganse leven door angst voor de dood tot slavernij gedoemd waren”. En het wijsgerig doodsnihilisme van onze dag is de praktische levenshouding geworden van de moderne mens in het heroïsme van het gevaarlijk-willen-leven, een actief nihilisme, dat het gehele bestaan van de mens naar zijn grenstoestand richt en in sport, militairisme en zinnenroes de felheid van het leven wil om-

spannen, want... morgen sterven wij.”

Maar, zoals ik reeds opmerkte, het verschrikkelijke woord over de dood als „het geweld” van de duivel, als het door hem gehanteerde wapen, staat in een heerlijke, vertroostende uitspraak! De mens kan in geen enkel opzicht met de dood afrekenen, hem nooit de baas worden. De Schrift verklaart hem daartoe volstrekt onmachtig. Want niet de mens heeft het „geweld” van de dood in zijn hand, neen, de duivel is „de heer van de dood”. En niemand is in staat de duivel zijn prooi te ontrukken dan de Zoon van God, onze Heer Jezus Christus. En dat deed Hij door zelf de dood, de eeuwige dood, in te gaan om daarna in eigen kracht zich uit die dood op te worstelen, uit het door de duivel beheerste rijk van de dood uit te breken en zo „op te staan uit de doden”. Dit is een wonderlijke paradox, die door Chrysostomus eens zo op prachtige wijze werd geformuleerd: „dat waardoor de duivel geweld had — namelijk de dood — daardoor is hij ook overwonnen!” Ik wil er nog eens op wijzen dat er in deze tekst niet van wordt gesproken dat de duivel „macht”,

„bevoegdheid” (*exousia*) over de dood heeft maar niet anders dan „geweld”, „kracht” (*kratos*). Jezus kan zeggen: „Mij is gegeven alle „macht” — alle „mandaat”, alle (wettelijke) „bevoegdheid” (*exousia*) in hemel en op aarde”. Bij Hem is sprake van een „macht” die Hem door God de Vader is gegeven als „loon” op zijn arbeid. Christus' macht is gebaseerd op gerechtigheid!

Deze macht bezit de duivel niet. Hij heeft in en door en met de dood slechts „geweld”. Hij levert de mensen over aan de dood. „Hij is een mensenmoordenaar van den beginne.” (Joh. 8:44)

Vanuit dit gezichtspunt is het „geweld des doods” dat de duivel pleegt niet echt „heerschappij” of „macht”. Nee, het is onderworpen, het is *werktuig* in de voltrekking van het oordeel van God over de zonde! Het menselijk geslacht valt vanwege zijn zonde onder dat oordeel, het is daardoor veroordeeld tot de dienstbaarheid aan de dood. En in de uitvoering van dit oordeel is de duivel *werktuig*, meer niet, maar minder ook niet.

Er is evenwel, Gode zij dank, Eén, die Héér is, ook over de dood, Jezus Christus, wiens heerschappij absoluut is. Hij heeft macht het

leven af te leggen en heeft macht het wederom te nemen (Joh. 10:18). Tegenover deze soevereiniteit des levens heeft de duivel geen „macht”, geen „bevoegdheid” en ook geen „kracht”. Daar-tegenover is hij slechts „dienaar”, „dienaar in het oordeel”. En dat oordeel is het oordeel van God.

Dat oordeel geldt nu alle mensen — tenzij de Zoon zelf dit oordeel op zich neemt en de dood ingaat! Door dit te doen breekt Hij met zijn „macht” het „geweld” van de duivel. En dan staat deze machteloos. In de dood als God-verlatenheid des mensen, de dood als totale verbreking van de gemeenschap tussen God en de mensen — waardoor en waarin de mensen overweldigd worden door het doodsgeweld van de duivel — treedt Christus in en wordt dan van God verlaten „opdat wij nimmermeer van Hem verlaten zouden worden.”

Op deze wijze nu heeft Jezus verlost „al degenen, die met vreze des doods, door al hun leven, der dienstbaarheid onderworpen waren.”

En aan dezen, maar ook alléén aan dezen, wordt bij Christus' wederkomst „onsterfelijkheid” gegeven.

Jawel — er zijn ook kwaden tussen de goeden; er zit kaf onder elk koren. Maar we hopen het beste van elkander en laten het eindoordeel over aan Hem, die rechtvaardig oordeelt. Wanneer we even mogen aanzien wat voor ogen is, dan zeggen we: het kerkelijk leven in Nederland heeft ons een aanzienlijk batig saldo opgeleverd. Na aftrek van alle verdriet en leed blijft er een geestelijk kapitaal over. De Heere heeft ons zeer wel gedaan. De naam des Heeren zij geloofd.

—o—

En dan — wat zou er aan de kerk in Schotland mankeren? Dat men daar wat meer van John Knox heeft opgestoken dan van Calvin — so what? Ook daar wordt het Evangelie wekelijks gepreekt; geen kerkdienst of de Bijbel gaat open. Geen samenkomst, of met de mond wordt zodanig beleden tot zaligheid, dat het liefelijk klinkt en wel luidt.

Als u daar uw vakantie al eens doorbracht zult u misschien zeggen: de preken zijn er niet zo stug en doorwrocht en vormvast als wij gewend zijn. Nee. Je wordt er niet gauw overvoerd. Maar wees eens eerlijk: kunt u op een zondag twee goeddoordachte preken verwerken? Dan hebt u een geestelijke spijsvertering als een olifant, bij wijze van spreken. Want hoe meer je vertrouwd denkt te zijn met de Schrift — hoe moeilijker het wordt om meer dan één goede preek in je op te nemen. Ziet u dat anders? Gun uzelf nog tien jaar de tijd; of twintig. We hebben oude predikanten gekend, die naar collega's gingen luisteren en die zeiden: ik wist niet dat luisteren zó moeilijk is. (Dat neemt niet weg dat we nimmer een kerkdienst overslaan zonder grote oorzaak.)

Goed. Ook in Schotland wordt dus het Woord verkondigd en gaarne aangehoord.

Ook daar wordt het brood gebroken, de wijn vergoten. En je krijgt een hand van de predikant (dat is meer dan hier), groeten van links en rechts, attenties van burens en kennissen. De gemeente dankt voor je behouden overkomst. Het negende gebod is er in ere — en de andere geboden ook.

—o—

Een ander punt is: what about ons lijfblad Opbouw?

Dat kunnen we niet vooruit zeggen. Onze bedoeling is u te dienen, zo lang u deze rubriek wilt lezen. Of het technisch allemaal zo gemakkelijk gaat moeten we nog bezien. De goede wil is dezerzijds aanwezig maar regelmatig deelnemen aan redactievergaderingen zal wel niet best gaan. En dat intensieve meeleven met het kerkelijk wel en wee zal wel minder worden dan toch al.

Niettemin — we maken een begin zodra de verhuisdrukte wat geluwd is en de werkkamer weer op orde gebracht. En zodra stof tot schrijven gegeven wordt. Want schrijven zonder innerlijke noodzaak is verderfelijk; alleen uit de overvloed van gedachten en ervaringen kunnen we elkaar dienen. En misschien ook vinden bestuur en redactie wel een jongere en vaardiger schrijver, die deze rubriek t.z.t. kan overnemen.

—o—

Dan — we zeiden het al met een enkel woord — een verblijf van tijd tot tijd in Nederland. Daar hebben we na jaren zoeken iets gevonden. Er moet nog al wat aan vertimmerd worden. Maar alsdan zal het een goed onderdak bieden voor de maanden, waarin we hier komen uitblazen of bijladen.

We behoeven dus geen afscheid voor goed

te nemen. We hopen elkaar nu en dan terug te zien: op een jaarvergadering, in een kerkdienst, in de vriendenkring. De afstanden zijn klein. In vier en twintig uur kun je per auto en boot over zijn; in vijf kwartier met het vliegtuig. En in het gebed zijn tijd en ruimte geheel overbrugd. Doet u het maar, bidden voor ons. Wij doen het voor u.

—o—

Tenslotte onze adressen. Voortaan wonen wij (dat zijn HKH en schrijver dezes) in Dalmally, een heerlijk dorpje aan de Noordpunt van Loch Awe, in het hertogdom Argyll, in het Britse Schotland. Ons huis heet Dunoran, want straten en huisnummers kent men buiten de steden niet. Het huis ligt tegen een steile rots en de tuin wordt begrensd door een rivier en een heuse waterval, die zich dag en nacht laat horen.

Als u die Keltische woorden precies wilt verstaan zullen wij ze voor u vertalen. Dalmally betekent: dal van de stenen — omdat hier de river Orchy zoveel grint heeft aangevoerd. Loch Awe betekent: meer van het water — een dubbelwoord dus, een pleonasme. Argyll stamt van aere gaelic — grond van de Kelten. En Dunoran betekent: hoogte van de zang — waarschijnlijk het lied van de waterval.

Noteert u even? „Dunoran”, Dalmally (Argyll, Scotland). Telefoon draait u rechtstreeks: 09.44.8382.219. Niet wachten op tussentonen, rustig doordraaien; daarna 10-20 seconden wachten en de bel gaat.

En voor de vakantiemaanden zal straks ons adres zijn: Lankertsweg 2 in Gortel, post Emst, gemeente Epe. Telefoon alsdan 05787-780. Of komt u zelf even langs? So long.

M. R. VAN DEN BERG — LEIDEN

JEREMIA

Gehoorzaamheid en oordeel (vervolg)

Zo is het voortdurend geweest, zegt Jahweh. Heel de geschiedenis door. Vandaar dat Ik in de loop van de geschiedenis ook telkens met Mijn oordelen kwam. Die oordelen komen ook ter sprake in mijn verbond. Mijn vloek over Israëls ongehoorzaamheid is een onderdeel van het verbond. De vloek hoort evenzeer bij het verbond als de zegen (vs. 6-8).

Als de HERE zijn oordelen over Israël brengt, gaat hij niet tegen zijn verbond in. Dan handelt Hij niet in strijd met, maar in overeenstemming met zijn verbondsbepalingen.

De oordelen van de HERE zijn nooit woede-uitbarstingen in het wilde weg. Ze zijn geen onberekenbare grillen. Ze zijn nooit onrechtvaardig. Integendeel. Ze zijn gebaseerd op zijn verbond. Ze zijn in overeenstemming met wat Hij zelf heeft gezegd. Ook in zijn oordelen is de HERE trouw aan Zichzelf en aan Zijn verbond.

Complot

En moet je nu vandaag eens kijken, zegt Jahweh tot Jeremia. Hoe wel Israël zo'n lange geschiedenis van afval en van oordelen daarover achter zich heeft, heeft het er niets van geleerd. Ze zijn teruggekeerd tot de ongerechtigheid van hun Vaderen (vs. 10). Het lijkt verdraaid wel afgesproken werk, zegt Jahweh. Het lijkt wel of ze met hun voorvaderen in één groot complot zitten (vs. 9). Een complot om als één man te weigeren naar mijn woorden te horen en om andere goden na te lopen en zo mijn verbond te verbreken (vs. 10). Het is al weer even ver als vóór de reformatie van Josia. Even talrijk als uw steden zijn uw goden, o Juda.

Even talrijk als de straten van Jeruzalem de altaren (vs. 13). Maar nu is mijn geduld werkelijk ten einde.

Ik breng over hen rampspoed waaraan ze niet zullen kunnen ontkomen. En als ze dan tot Mij schreeuwen, zal Ik niet naar hen horen (vs. 11). Dan weiger Ik eens een keer te luisteren. Dan mogen die goden waar ze nu zo gek op zijn, hen helpen. Maar dan zullen ze ondervinden hoe hulpeloos en onmachtig die zijn (vs. 12).

Niet thuis

De HERE zegt niet zo gauw dat Hij niet meer zal luisteren. In de Richterentijd b.v. hoorde Hij telkens weer naar het roepen van zijn volk in benauwdheid. En dan zond Hij weer een verlosser. Zo was het altijd weer gegaan.

Zo staat het ook in die prachtige psalm 107. Er waren er die in donkerheid en diepe duisternis zaten, gebonden in ellende en ijzer, omdat ze de woorden Gods hadden weerstreefd. Toen riepen ze tot Jahweh in hun benauwdheid. En Hij verlosste hen uit hun angsten. Zo staat de HERE bekend in de Bijbel. Hij is een God die luistert en die helpen wil als de mensen tot Hem beginnen te roepen. Maar nu heeft Israël het te bont gemaakt. Nu is het moment gekomen waarop de HERE zegt: Nu is het genoeg geweest. Het is al zo vaak gebeurd dat ze in benauwdheid tot Me riepen en dat Ik daarop verlossing gaf, maar dan vielen ze prompt weer in hun oude zonden terug. Daarom doe Ik het nu niet meer. Ik heb er genoeg van. Als nu het oordeel komt, moeten ze maar proberen hulp te krijgen bij die afgoden. Dan ben Ik niet meer thuis.

We moeten nauwkeurig lezen wat

hier staat. Er staat niet dat het oordeel onvermijdelijk is en niet meer kan worden afgewend. Maar er staat: als het oordeel komt, breek Ik het niet af zodra ze tot Me roepen. Dan laat Ik het helemaal uitwoeden.

Natuurlijk kan zelfs nu het oordeel nog voorkomen worden. Als Israël zich zou bekeren met zijn hele hart en naar de woorden van het verbond zou gaan leven, zou de HERE ook nu nog zijn oordeel inhouden. Dat is niet aan twijfel onderhevig.

Maar de HERE ziet de bekering van Israël niet meer zitten.

Israël zit zo vastgeroest in de afgodendienst en in het afwijzen van Jahweh, dat de HERE geen bekering meer verwacht. Tot nu toe had Hij steeds gezegd: Misschien luisteren ze nog. Misschien bekeren ze zich nog.

Maar dat zegt Hij nu niet meer. Hij verwacht op dat punt niets meer. Hij laat die mogelijkheid buiten beschouwing. En nu zegt Hij: Als het oordeel gekomen is en ze gaan dan tot Mij roepen om uit de narigheid te komen, dan sta Ik niet meer klaar om hen te helpen. Daar prakkizeer Ik niet over.

Een kleine bus voor l'Abri

Zoals u weet heeft l'Abri een kleine bus nodig. En wel voor de aanvoer van materialen en voedsel, voor het transport van fruit in het seizoen, voor vervoer van mensen naar een speciaal doel (b.v. bij gesprekswandelingen in de bossen) en voor een gegunde goedkope vakantie van medewerkers (er kan in de bus geslapen worden). Denk verder aan de afgelegde ligging van De Kortenhoeve. De aanschaf van de bus is broodnodig. Hij brengt wel geen brood op de plank, maar werkt kostenbesparend. Als de bus van het Thuisfront Greet Rietkerk gekocht kan worden (wat nog niet zeker is), helpt u twee instanties tegelijk. Het Thuisfront heeft zijn geld ook nodig. Dat geeft een dubbel rendement aan uw gift. We voeren een bliksem-aktie. De bus moet binnen een paar weken (half tot eind mei) gekocht zijn. Wil daarom ieder, wier of wiens hart haar of hem ingeeft, NU helpen en gisteren? Het nummer is: 111.85.36 t.n.v. eerste ondergetekende onder vermelding: „bus voor l'Abri”.

Met hartelijke dank verantwoorden we nu de volgende giften:

CH te R 25,—; HAVdV te O 5,—; KL te S 56,—; DV te R 10,—; PS te 'sH 10,—; GS te Z 10,—; JK te D 10,—; vB te E 20,—; HB te Z 25,—; MH te D 25,—; JH te R 100,—; AK te D 25,—; HS te A 7,50; JvD te E 10,—; WvE te S 10,—; AV te M 25,—; HvB te V 15,—; BvR te U 50,—; JV te O 50,—; APM te Z 100,—; HvdD te O 5,—; GvD te R 100,—; HvD te R 50,—; JvV te B 100,—; AB te L 25,—; JCS te C 25,—; AGL te H 100,—; MK te V 10,—; MvD te R 25,—; DvB te Z 25,—; AP te D. Totaal f 1.068,50. Samen met f 1.095,— die we al hadden maakt dat f 2.163,50. We zitten dus op 1/3 van het minimumstreefbedrag.

Hartelijk dank aan alle gevers en geefsters.

G. v. d. Brink, Schiebroek

J. v. Veelen, Capelle a/d IJssel

Kerknieuws

Bedankt voor Dronten: Ds G. van Atten te Gorinchem.

Ds D. J. van Stelten — De Kerkeraad van Kampen deelt met droefheid mee, dat Ds D. J. van Stelten zich heeft onttrokken aan de dienst van de Kamper Zending. Ds Van Stelten noemt hiervoor twee redenen, die wij, kort samengevat, als volgt weergeven:

1. Zijn overtuiging ten aanzien van wat de Schrift leert aangaande het werk van Christus door de Heilige Geest en Zijn dienovereenkomstig werken stuit op onoverkomelijke bezwaren binnen het team van zendingen.

2. Hij heeft grote bezwaren tegen de opzet van het Kamper zendingswerk in Zuid-Afrika, o.a. kerkrechtelijke bezwaren, die nauw samenhangen met de onder punt 1 genoemde zaak.

De Kerkeraad van Kampen heeft een deputatie, bestaande uit twee broeders naar Zuid-Afrika gezonden, om met Ds Van Stelten en de beide andere zendingen de gerezen problemen door te spreken.

Helaas heeft dit er niet toe geleid, dat Ds Van Stelten op zijn besluit is teruggekomen. Dit heeft tot gevolg gehad, dat de Kerkeraad van Kampen met droefheid heeft moeten constateren, dat Ds D. J. van Stelten zijn taak als zending van Kampen en daarmee zijn ambt als zendingspredikant van Kampen heeft neergelegd.

Nu deze ontwikkeling is doorgesproken met de afgevaardigden van de steunbiedende kerken wil de Kerkeraad van Kampen dit via deze korte publikatie melden. In het eerstvolgende nummer van het zendingsblad zal men hierover nadere inlichtingen ontvangen.

Ds D. J. A. Brink — Ds D. J. A. Brink, gekomen van Assen deed op 3 april jl. intree in de kerk te Haarlemmermeer O.Z. Hij werd in de morgendienst bevestigd door zijn voorganger Ds J. D. Janse, nu predikant te 's-Gravenhage. Voor zijn intree-predikatie vatte Ds Brink zijn tekst samen uit Matth. 18: 21 t.m. 35. Na beëindiging van de dienst werd de nieuwe predikant nog toegesproken

door Ds M. Bakker namens de regio Amsterdam-Haarlem. Br. M. van Es sprak namens kerkeraad en gemeente woorden van welkom aan het adres van Ds Brink. De predikant werd tot slot staande toegezongen een vers uit Ps 122.

Nieuws uit breder kring

Youth for Christ houdt haar bekende May-day op 19 mei (Hemelvaartsdag) in de Ahoy-hallen te Rotterdam. Aanvang 11.00 uur. Inlichtingen: tel. 023-321809. Kaarten voor deze dag kosten 6 gulden.

Stichting 'Internationaal Christelijk Studiecentrum' — „Wat staat ons allemaal te wachten?” is het thema van een conferentie voor aankomende studenten.

Rondom dit thema worden verschillende lezingen gehouden, zoals: geloof en wetenschap, de christen-student in confrontatie met neo-marxisme, democratisering, Oosters denken, sexualiteit.

Centraal staat tijdens deze conferentie: de Bijbel als onfeilbaar Woord van God. Vanuit intensieve bestudering van dit Woord willen we komen tot een meer bewuste aanvaarding van Gods leiding in ons persoonlijk leven.

Deze conferentie wordt georganiseerd door het Internationaal Christelijk Studiecentrum (ICS). Ze wordt gehouden van 2-10 augustus a.s. te Baambrugge. Informatie of aanmelding is mogelijk via Nini Vonk, Prinses Margrietstraat 43, Baambrugge, tel. 02949-3025. De kosten zijn f 125,— per persoon.

O, Vader, Zoon en Heil'ge Geest
U danken wij steeds weer
drieënig God — het allermeest
aan U zij al de eer.

Wij vinden het fijn u te mogen meedelen, dat onze ouders

Frans van Aken

en

Trix van Aken-Scholtens

D.V. 15 mei 1977, 25 jaar getrouwd zijn.

Ter gelegenheid hiervan kunt u het bruidspaar feliciteren op zaterdag 21 mei 1977, van 10.45-12.00 uur in „Ons Centrum” aan de Kerkstraat, achter de Hervormde Kerk, te Haren.

Margreet - Frans
Hilly
Willem
Jan-Jaap

Haren, Hadewijchstraat 28

Wie kan meisje,
dat in september a.s.
in Wageningen
gaat studeren, helpen aan

KAMER MET KOOKGELEGENHEID

Gaarne bericht aan G. E. Arnold, Hortuslaan 18a, Haren, telef. 050-346462.

de EO is jarig en trakteert op LP's

10 jaar Evangelische Omroep. De jarige EO maakt een feestelijk gebaar. Iedereen die nu contribuant wordt (f 10,— per jaar) of abonnee op het programmablad "Visie" ontvangt helemaal gratis de prachtige grammofoonplaat "EO - 10 jaar".

Met de mooiste nummers uit de "Muzikale Fruitmand". De EO wil dóórgaan. Graag samen met u!

WAPENVELD (gem. Heerde)

Het bestuur van de Ds. van Maasschool te Wapenveld, Flessenbergerweg 7b, vraagt per 1 sept. 1977 (mogelijk eerder)

een ONDERWIJZERES

voor klas 2, wegens zwangerschapsverlof van de tegenwoordige.

De aanstelling is tijdelijk, met kans op vast. Gegadigden moeten lid zijn van de Geref. kerk vrijgem. buiten verband. Bevoegdheid vereist voor j, k en r.

Brieven met voll. inlichtingen aan de voorz. G. J. Regterschot, Nachtegaalweg 53, Wapenveld. Inlichtingen te verkrijgen bij het h.d.sch. J. Kleijer, Kanaaldijk 55 te Wapenveld.

BON

Ik doe mee. Trakteer mij op die LP.
☐ Noteer mij als abonnee op het programmablad "Visie" voor O f 36 per jaar O f 19 per half jaar (inclusief contributie).

☐ Noteer mij als contribuant ("tientjeslid") voor f 10 per jaar.
☐ Aankruisen wat u wenst. In open enveloppe zenden aan: EO, antwoordnummer 80, Hilversum. Postzegel niet nodig.

Naam:

Adres:

Plaats:

Redactieleden:

Drs H. de Jong; Mr. dr J. Meulink; D. W. L. Milo; Ds E. R. Postma; Ds H. Smit

Adres van de Redactie:

K. Muller, H. Pootlaan 242, Alkmaar, tel. 072-16767

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3, Zeist, tel. 03404 - 12452.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Merelhoven 273, Capelle a/d IJssel, tel. 010-504178

Abonnementsprijs:

f 35,— per jaar of f 18,50 per halfjaar.
Buitenland f 45,— per jaar of f 60,— per luchtpost.
Giro 40 49 45.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 dec. eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.